

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ
ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ

«ПОГОДЖЕНО»
Директор навчально-наукового
інституту економіки та управління
_____ В. П. Клочан
«__» _____ 2018 р.
Декан обліково-фінансового факультету
_____ О. М. Вишневська
«__» _____ 2018 р.

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Перший проректор
_____ Д. В. Бабенко
«__» _____ 2018 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
з дисципліни
«Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції»
(шифр за ОПП – ВМППЗ освітньо-професійна програма)
для здобувачів вищої освіти денної форми навчання (І курс)
на 2018-2019 навчальний рік
Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Освітній ступінь «Магістр»
Кваліфікація: магістр з фінансів, банківської справи та страхування

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування
Курс – 1
Семестр – 2
Всього годин – 120 год. / 4,0 кред.
з них:
лекцій – 34 год. / 1,13 кред.
практичних – 34 год. / 1,13 кред.
самостійна робота – 52 год. / 1,74 кред.
Залік у 2 семестрі

Миколаїв
2018

Програма відповідає вимогам Освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти «Фінанси, банківська справа та страхування», затвердженої Вченою радою Миколаївського національного аграрного університету 27.03.2018 р. (протокол №7).

Робочу програму розглянуто на засіданні кафедри фінансів, банківської справи та страхування обліково-фінансового факультету ННІ економіки і управління Миколаївського національного аграрного університету.

Протокол № ____ від « ____ » _____ 2018 р.

Завідувач кафедри
д-р екон. наук, професор

Н. М. Сіренко

Робочу програму схвалено науково-методичною комісією обліково-фінансового факультету ННІ економіки і управління Миколаївського національного аграрного університету.

Протокол № ____ від « ____ » _____ 2018 р.

Голова науково-методичної комісії,
канд. екон. наук, доцент

Ю. Ю. Чебан

1. АНОТАЦІЯ

У сучасних умовах підприємствами всіх форм власності здійснюється міжнародна діяльність. Більшість з них безпосередньо вступають у відносини із закордонними партнерами, здійснюють міжнародні розрахунки.

Дисципліна передбачає формування у здобувачів вищої освіти свідомої причетності до поглиблення інтеграції України в світове співтовариство через уміння здійснювати кредитно-розрахункові та валютні операції при обслуговуванні зовнішньоекономічної діяльності експортерів та імпортерів.

SUMMARY

In modern conditions the enterprises of all patterns of ownership of the international activities. Most of them come into direct relations with foreign partners, carry out international payments.

Subject involves the formation of higher education applicants conscious of belonging to a deepening of Ukraine's integration into the world community through the ability to carry out credit-settlement and currency transactions in servicing foreign trade activities of exporters and importers.

2.ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Освітній ступінь «Магістр»

Нормативна/вибіркова – **вибіркова**

Семестр – 2

Кількість кредитів ECTS – 4,0

Кількість модулів – 1

Кількість змістових модулів 3

Загальна кількість годин 120 год.

Види освітньої діяльності та види занять, обсяг годин:

лекції – 34 год.

практичні заняття – 34 год.

самостійна робота – 52 год.

Форма підсумкового контрольного заходу – залік

3. МЕТА, ЗАВДАННЯ, ОБ'ЄКТ, ПРЕДМЕТ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни: формування у здобувачів вищої освіти свідомої причетності до поглиблення інтеграції України в світове співтовариство через уміння здійснювати кредитно-розрахункові та валютні операції.

Завдання вивчення курсу: засвоєння здобувачами вищої освіти теоретичних знань та набуття практичних навичок виконання кредитно-розрахункових та валютних операцій, що здійснюються при обслуговуванні зовнішньоекономічної діяльності експортерів та імпортерів.

Завданням магістра з фінансів, банківської справи та страхування є здійснення правильного вибору між існуючими формами валютних розрахунків з метою отримання коштів за найменшою ціною або отримання найбільш високого доходу від їх продажу за мінімізації валютного ризику.

Об'єктом дисципліни є розрахункові процеси між економічними суб'єктами при здійсненні ними зовнішньоекономічної діяльності.

Предмет: кредитні та валютні відносини ринкової економіки.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти повинна бути направлена на поглиблене вивчення окремих тем, питань, нормативних документів, Законів України, інструкцій, додаткової літератури, що впливатиме на розширення їх економічного кругозору.

Результати (компетенції) вивчення дисципліни:

Здобувач вищої освіти повинен:

- вивчити теоретичні основи та набутти практичні навички застосування кредитних методів підтримки зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких структур;
- уміти здійснювати розрахунки по експортно-імпортних операціях;
- засвоїти етапи і принципи проведення валютних операцій та операцій з банківськими металами.

4. МІСЦЕ ДИСЦИПЛІНИ У СТРУКТУРІ ДИСЦИПЛІН

КАЗНАЧЕЙСЬКА СПРАВА	ГРОШІ І КРЕДИТ	ФІНАНСОВА ІНФРАСТРУКТУРА	ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ
МІЖНАРОДНІ КРЕДИТНО-РОЗРАХУНКОВІ ТА ВАЛЮТНІ ОПЕРАЦІЇ			
МАКРОЕКОНОМІКА	ФІНАНСИ	БАНКІВСЬКА СПРАВА	МІЖНАРОДНІ ФІНАНСОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ

5. СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНІ КРЕДИТНО-РОЗРАХУНКОВІ ТА ВАЛЮТНІ ОПЕРАЦІЇ»

для здобувачів вищої освіти 1-го курсу обліково-фінансового факультету
освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа та страхування»
за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції	Змістовий модуль 1 Валюта	Валютний курс у системі міжнародних кредитно-розрахункових та валютних операцій
		Конвертованість валют
		Платіжний баланс країни
		Еволюція розвитку валютних систем
	Змістовий модуль 2 Операції	Валютні операції «спот»
		Форвардні валютні операції
		Валютні операції «своп»
		Операції-валютні опціони та валютні ф'ючерси
		Фінансування та кредитування експортно-імпортних операцій
	Змістовий модуль 3 Розрахунки	Система валютних рахунків
		Сутність та технологія здійснення міжнародних розрахунків
		Страхування валютного ризику

6. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНІ КРЕДИТНО-РОЗРАХУНКОВІ ТА ВАЛЮТНІ ОПЕРАЦІЇ»

У відповідності до навчального плану спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» курс дисципліни «Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції» вивчається здобувачами вищої освіти протягом 10 семестру (5 курс). Курс складається із 120 годин / 4,0 кред. занять (3 змістові модулі), у тому числі теоретичний курс (лекції) – 34 год. / 1,13 кред., практичні заняття – 34 год. / 1,13 кред., самостійна робота – 52 год. / 1,74 кред. По завершенні курсу передбачено залік (в 2 семестрі).

6.1 ЗАГАЛЬНИЙ РОЗПОДІЛ ГОДИН І КРЕДИТІВ

Види занять	Загальна кількість годин/кредитів	Аудиторна кількість годин
Лекції	34/1,13	34
Практичні	34/1,13	34
Самостійна робота	52/1,74	-
Разом по курсу	120/4,0	68

З дисципліни «МКРВО» проводиться поточний тестовий контроль знань здобувачів вищої освіти, перевіряється виконання самостійної роботи. У кінці 2 семестру здобувачі вищої освіти складають залік.

6.2 СКЛАД, ОБСЯГ І ТЕРМІНИ ВИКОНАННЯ ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ

Змістові модулі курсу			Найменування тем	Розподіл освітнього часу			Термін виконання, тиждень	Термін контрольного заходу
Найм-я	Обсяг, кредит	Сума балів		ЛК	ПЗ	СР		
1	0,5	16-27	Валютний курс у системі МКРВО	2	2	4	1	1
			Конвертованість валют	2	2	4	2	2
			Платіжний баланс країни	2	2	4	3	3
			Еволюція розвитку валютних систем	2	2	4	4	4
2	2,6	30-50	Валютні операції «спот»	2	2	5	5	5
			Форвардні валютні операції	4	4	5	6-7	7
			Валютні операції «своп»	4	4	5	8-9	9
			Операції-валютні опціони та валютні ф'ючерси	4	4	5	10-11	11
			Фінансування та кредитування експортно-імпортних операцій	4	4	5	12-13	13
3	0,9	14-23	Система валютних рахунків	2	2	3	14	14
			Сутність та технологія здійснення міжнародних розрахунків	4	4	4	15-16	16
			Страховання валютного ризику	2	2	4	17	17
	4,0	60-100	Всього	34	34	52	X	X

6.3 ПЕРЕЛІК ТА КОРОТКИЙ ЗМІСТ ЛЕКЦІЙ

Змістовий модуль 1. Валюта.

Тема 1. Валютний курс у системі міжнародних кредитно-розрахункових та валютних операцій. Поняття, види та чинники формування валютного курсу. Валютне котирування: пряме і зворотне (непряме). Валюта і база котирування. Паритет купівельної спроможності як основа валютного курсу. Режим валютних курсів. Крос-курси.

Тема 2. Конвертованість валют. Поняття конвертованості валюти. Види конвертованості та їх відмінність. Класифікатор валют НБУ.

Тема 3. Платіжний баланс країни. Поняття платіжного балансу. Роль платіжного балансу як макроекономічної інформаційної моделі. Структура платіжного балансу, його розділи.

Тема 4. Еволюція розвитку валютних систем. Світова валютна система золотого стандарту. Міжнародна конференція в Парижі (1867 р.). Золотомонетний стандарт як класична форма золотого монометалізму. Золотозливковий стандарт. Генуезька (1922 р.) міжнародна економічна конференція. Бреттон-Вудська (1944 р.) валютна система та її основні принципи функціонування. Кінгстонська (Ямайська, 1976-1978 рр.) світова валютна система та головні її положення.

Змістовий модуль 2. Операції .

Тема 5. Валютні операції «спот». Валютні операції на умовах спот. Дата валютування (розрахунку), дата операції. Причини відхилень від прийнятих правил визначення дати спот на валютному ринку.

Тема 6. Форвардні валютні операції. Сутність та цілі форвардних контрактів. Форвардний курс. Валютування форвардних контрактів. Контракти на ламану дату. Форвардні контракти з правом вибору дати. Форвардні крос-курси. Закриття та продовження форвардного контракту. Витрати за форвардною угодою. Процентні форварди. Угоди форвард / форвард. Угоди за форвардними ставками.

Тема 7. Валютні операції «своп». Свопи ринку конверсійних операцій. Поняття валютних свопів та їх класифікація. Практика укладання угод своп. Свопи з датами валютування до споту (своп tom/next). Свопи з датами валютування форвард / форвард. Використання угод своп. Свопи ринку капіталів. Процентні свопи, їх види та характеристика.

Тема 8. Операції-валютні опціони та валютні ф'ючерси. Поняття фінансових ф'ючерсів та визначальні риси ф'ючерсних ринків. Ф'ючерсна ціна та особливості її формування на різні види контрактів. Біржова торгівля ф'ючерсними контрактами і система маржі. Ф'ючерсні стратегії та хеджування. Види опціонних контрактів, сторони та ціна виконання. Організація торгівлі опціонними контрактами та система маржі. Премія опціону. Опціонні стратегії та хеджування опціонами.

Тема 9. Фінансування та кредитування експортно-імпортних операцій. Роль кредитів в забезпеченні зовнішньої торгівлі, його види та зв'язок з умовами платежу. Кредитування імпорту. Кредитування на основі векселя. Кредитування на основі документарного акредитива. Пряме банківське кредитування імпортера.

Кредитування експорту. Короткострокове кредитування експортера. Експортний факторинг та форфейтинг. Експортний лізинг.

Змістовий модуль 3. Розрахунки.

Тема 10. Система валютних рахунків. Міжбанківські кореспондентські відносини та система міжбанківських комунікацій. Система СВІФТ, її становлення та розвиток. Відкриття та ведення валютних рахунків.

Тема 11. Сутність та технологія здійснення міжнародних розрахунків. Форми міжнародних розрахунків. Платежі із застосуванням інкасо. Міжнародні платежі за допомогою акредитива. Розрахунки із застосуванням чеків.

Тема 12. Страхування валютного ризику. Класифікація банківських ризиків. Причини валютних ризиків і їх види. Управління валютним ризиком.

ПЛАНИ ЛЕКЦІЙ

ПЛАН ЛК №1 ТЕМА 1. Валютний курс у системі міжнародних кредитно-розрахункових та валютних операцій (Відкрита лекція з використанням презентації, 2 год)

- 1.Поняття, види та чинники формування валютного курсу.
- 2.Паритет купівельної спроможності як основа валютного курсу.
- 3.Режим валютних курсів.
- 4.Крос-курси та їх розрахунки.
- 5.Валютна позиція банків.

ПЛАН ЛК №2 ТЕМА 2. Конвертованість валют (Традиційна лекція з використанням презентації, 2 год.)

- 1.Поняття та види конвертованості валют.
- 2.Попередні умови введення конвертованості.
- 3.Обов'язкові передумови конвертованості національної валюти.
- 4.Класифікатор іноземних валют.

ПЛАН ЛК №3 ТЕМА 3. Платіжний баланс країни (Традиційна лекція з використанням презентації, 2 год.)

- 1.Поняття платіжного балансу.
- 2.Структура платіжного балансу.

ПЛАН ЛК №4 ТЕМА 4. Еволюція розвитку валютних систем (Традиційна лекція з використанням презентації, 2 год.)

- 1.Поняття валютної системи.
- 2.Види валютних систем.
- 3.Етапи еволюційного розвитку світової валютної системи.

ПЛАН ЛК №5 ТЕМА 5. Валютні операції «спот» (Традиційна лекція з використанням презентації, 2 год.)

- 1.Сутність валютних операцій.
- 2.Дати укладання угоди і валютування.
- 3.Види, сутність та цілі конверсійних операцій.
- 4.Валютні операції «спот», їх особливості та мета.
- 5.Спот-курс.

ПЛАН ЛК №6-7 ТЕМА 6. Форвардні валютні операції (Традиційна лекція з використанням презентації, 4 год.)

1. Термінові угоди, їх сутність та загальна характеристика.
2. Характеристика форвардних угод. Валютування форвардних контрактів. Контракти на ламану дату.
3. Розрахунок форвардного курсу.
4. Форвардні крос-курси.
5. Закриття форвардного контракту.

ПЛАН ЛК №8-9 ТЕМА 7. Валютні операції «своп» (Традиційна лекція з використанням презентації, 4 год.)

1. Поняття валютних свопів та їх класифікація.
2. Укладання операцій своп.
3. Котирування своп. Розрахунок своп-пунктів.
4. Використання угод своп.
5. Свопи ринку капіталів. Процентні свопи, їх види та характеристика. Валютні свопи ринку капіталів.

ПЛАН ЛК №10-11 ТЕМА 8. Операції-валютні опціони та валютні ф'ючерси (Традиційна лекція з використанням презентації, 4 год.)

1. Валютні опціони. Види опціонів. Вартість опціону. Премія опціону. Опціонні стратегії.
2. Характеристика валютного ф'ючерса. Ф'ючерсні стратегії.

ПЛАН ЛК №12-13 ТЕМА 9. Фінансування та кредитування експортно-імпортних операцій (Традиційна лекція з використанням презентації, 4 год.)

1. Міжнародний кредитний ринок.
2. Роль кредиту в забезпеченні зовнішньої торгівлі, його види, джерела, принципи, функції.
3. Методи кредитування та умови платежу при кредитуванні експорту та імпорту.
4. Кредитування імпорту.
5. Кредитування експорту.

ПЛАН ЛК №14 ТЕМА 10. Система валютних рахунків (Традиційна лекція з використанням презентації, 2 год.)

1. Відкриття та ведення валютних рахунків.
2. Операції на валютних рахунках підприємств.
3. Сутність кореспондентських відносин між комерційними банками. Рахунки «лоро» і «ностро».

ПЛАН ЛК №15-16 ТЕМА 11. Сутність та технологія здійснення міжнародних розрахунків (Традиційна лекція з використанням презентації, 4 год.)

1. Економічні основи міжнародних розрахунків.
2. Способи платежу.
3. Форми міжнародних розрахунків: суть, види, загальна характеристика.
4. Електронні системи міжнародних міжбанківських розрахунків і платежів.

ПЛАН ЛК №17 ТЕМА 12. Страхування валютного ризику (Традиційна лекція з використанням презентації, 2 год.)

- 1.Поняття ризику. Групи ризиків у ЗЕД.
- 2.Причини валютних ризиків і їх види.
- 3.Запобігання валютним ризикам.

6.4 ПЕРЕЛІК І ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1.

ПЛАН ПЗ №1. ТЕМА 1. Валютний курс у системі міжнародних кредитно-розрахункових та валютних операцій (2 год.)

- 1.усне опитування;**
- 2.тести;**
- 3.задачі.**

Питання для опитування:

- 1.Поняття валютного курсу.
- 2.Поняття «котирування валюти» та його різновиди.
- 3.Чинники впливу на формування валютного курсу.
- 4.Паритет купівельної спроможності (частковий та загальний) як основа валютного курсу.
- 5.Режими валютних курсів : фіксований, плаваючий, змішаний.

Тести по темі №1 (MOODLE)

Задачі № 1,2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30 (МКРВО. Методичні рекомендації для виконання контрольної роботи здобувачами вищої освіти денної форми навчання спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»).

ПЛАН ПЗ №2. ТЕМА 2. Конвертованість валют (2 год.)

- 1.усне опитування;**
- 2.тести.**

Питання для опитування:

- 1.Поняття конвертованості валюти. Повна і часткова конвертованість.
- 2.Зовнішня та внутрішня конвертованість.
- 3.Характеристика класифікатора іноземних валют НБУ.

Тести по темі №2 (MOODLE)

ПЛАН ПЗ №3. ТЕМА 3. Платіжний баланс країни (2 год.)

- 1.усне опитування;**
- 2.тести.**

Питання для опитування :

- 1.Поняття «платіжний баланс».
- 2.Поняття «економічна територія держави». Резиденти та нерезиденти України.
- 3.Структура платіжного балансу.
- 4.Операції торговельного балансу.
- 5.Баланс «невидимих» операцій. Баланс руху капіталів і кредитів.
- 6.Сучасна класифікація статей платіжного балансу за методикою МВФ.

Тести по темі №3 (MOODLE)

ПЛАН ПЗ №4. ТЕМА 4. Еволюція розвитку валютних систем (2 год.)

- 1.усне опитування;**
- 2.тести.**

Питання для опитування :

- 1.Перший етап світової валютної системи і його характеристика.
- 2.Другий етап світової валютної системи і його характеристика.
- 3.Третій етап світової валютної системи і його характеристика.
- 4.Четвертий етап світової валютної системи та його характеристика.

Тести по темі №4 (MOODLE)

Контрольна робота з модулю 1.

Змістовий модуль 2.**ПЛАН ПЗ №5. ТЕМА 5. Валютні операції «спот» (2 год.)****1.усне опитування;****2.тести;****3.задачі.**Питання для опитування :

- 1.Суб'єкти валютних операцій.
- 2.Конверсійні операції між банками на умовах спот.
- 3.Дата валютування і дата операції.

Тести по темі №5 (MOODLE)

Задачі № 8, 13, 14, 15, 16 (МКРВО. Методичні рекомендації для виконання контрольної роботи здобувачами вищої освіти денної форми навчання спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»).

ПЛАН ПЗ №6-7. ТЕМА 6. Форвардні валютні операції (4 год.)**1.усне опитування;****2.тести;****3.задачі.**Питання для опитування :

- 1.Види форвардних операцій : угоди аутрайт і угоди своп.
- 2.Форвардний курс аутрайт.
- 3.Форвардний курс для ламаних дат.
- 4.Форвардні крос-курси.

Тести по темі №6 (MOODLE)

Задачі № 18, 19, 20, 21, 23 (МКРВО. Методичні рекомендації для виконання контрольної роботи здобувачами вищої освіти денної форми навчання спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»).

ПЛАН ПЗ №8-9. ТЕМА 7. Валютні операції «своп» (4 год.)**1.усне опитування;****2.тести;****3.задачі.**Питання для опитування :

- 1.Типи валютних свопів.
- 2.Котирування своп.
- 3.Короткі свопи (до спота).
- 4.Використання угод своп.
- 5.Здійснення протилежного свопа.

Тести по темі №7 (MOODLE)

Задачі № 22 (МКРВО. Методичні рекомендації для виконання контрольної роботи здобувачами вищої освіти денної форми навчання спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»).

ПЛАН ПЗ №10-11. ТЕМА 8. Операції - валютні опціони та валютні ф'ючерси
(4 год.)

1. усне опитування;

2. тести;

3. задачі.

Питання для опитування :

1. Поняття опціонних контрактів, їх види, сторони та ціна виконання.
2. Організація торгівлі опціонними контрактами та система маржі.
3. Премія опціону.
4. Опціонні стратегії та хеджування опціонами.
5. Поняття фінансових ф'ючерсів та визначальні риси ф'ючерсних ринків.
6. Ф'ючерсна ціна та особливості її формування на різні види контрактів.
7. Біржова торгівля ф'ючерсними контрактами і система маржі.
8. Ф'ючерсні стратегії та хеджування.

Тести по темі №8 (MOODLE)

Задачі (МКРВО. Методичні рекомендації для виконання контрольної роботи здобувачами вищої освіти денної форми навчання спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»).

ПЛАН ПЗ №12-13. ТЕМА 9. Фінансування та кредитування експортно-імпортних операцій (4 год.)

1. усне опитування;

2. тести;

3. задачі.

Питання для опитування :

1. Роль кредитів в забезпеченні зовнішньої торгівлі, його види та зв'язок з умовами платежу.
2. Кредитування імпорту.
3. Кредитування на основі векселя.
4. Кредитування на основі документарного акредитива.
5. Пряме банківське кредитування імпортера.
6. Кредитування експорту.
7. Короткострокове кредитування експортера.
8. Експортний факторинг та форфейтинг.
9. Експортний лізинг.

Тести по темі №9 (MOODLE)

Задачі (МКРВО. Методичні рекомендації для виконання контрольної роботи здобувачами вищої освіти денної форми навчання спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»).

Контрольна робота з модулю 2.

Змістовий модуль 3

ПЛАН ПЗ №14. ТЕМА 10. Система валютних рахунків (2 год.)

1. усне опитування;

2. тести;

3. задачі.

Питання для опитування :

1. Види кореспондентських рахунків.

2. Система СВІФТ.

3. Види валютних ринків. Котирування валют. Курс покупця і продавця іноземної валюти.

4. Порядок оформлення валютних рахунків.

5. Документи для відкриття і ведення валютних рахунків в Україні.

6. Поточні і розподільчі валютні рахунки.

Тести по темі №10 (MOODLE)

Задачі № 10, 11, 12, 17 (МКРВО. Методичні рекомендації для виконання контрольної роботи здобувачами вищої освіти денної форми навчання спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»).

ПЛАН ПЗ №15-16. ТЕМА 11. Сутність та технологія здійснення міжнародних розрахунків (4 год.)

1. усне опитування;

2. тести.

Питання для опитування :

1. Фактори впливу на стан міжнародних розрахунків.

2. Особливості міжнародних розрахунків.

3. Відмінність основних груп умов ІНКОТЕРМС.

4. Прийнятні умови оплати для імпортера і експортера.

Тести по темі №11 (MOODLE)

ПЛАН ПЗ №17. ТЕМА 12 . Страхування валютного ризику(2 год.)

1. усне опитування;

2. тести.

Питання для опитування :

1. Ризик як економічна категорія.

2. Види банківських ризиків, їх взаємозв'язок.

3. Причини виникнення валютного ризику.

4. Основні елементи оцінки валютного ризику. Відкрита валютна позиція.

Тести по темі №12 (MOODLE)

Контрольна робота з модулю 3.

6.5 ТЕМИ, ФОРМА КОНТРОЛЮ ТА ПЕРЕВІРКИ ЗАВДАНЬ, ЯКІ ВИНЕСЕНІ НА САМОСТІЙНЕ ОBOB'ЯЗКОВЕ ОПРАЦЮВАННЯ

Змістовий модуль 1 (16 год.)

ТЕМА 1. Валютний курс у системі міжнародних кредитно-розрахункових та валютних операцій (4 год.). Котирування валют. Курси покупця і продавця. Крос-курси та їх розрахунок. Валютна позиція вітчизняних банків.

ТЕМА 2. Конвертованість валют(4 год.). Види конвертованості. Класифікатор іноземних валют НБУ.

ТЕМА 3. Платіжний баланс країни(4 год.). Поняття платіжного балансу і його складові. Відмінності платіжного і розрахункового балансів.

ТЕМА 4. Еволюція розвитку валютних систем(4 год.). Особливості етапів еволюції валютних систем. Елементи валютної системи.

Змістовий модуль 2 (25 год.)

ТЕМА 5. Валютні операції «спот» (5 год.). Відхилення на валютному ринку від прийнятих правил визначення дати спот з різних причин.

ТЕМА 6. Форвардні валютні операції (5 год.). Розрахунок форвардного курсу. Курс аутрайт для операцій з датою валютування до спот.

ТЕМА 7. Валютні операції «своп» (5 год.). Здійснення депозитних операцій на період три місяці. Використання угод своп для пролонгації відкритої валютної позиції наперед.

ТЕМА 8. Операції - валютні опціони та валютні ф'ючерси (5 год.). Американський опціон колл. Біржовий опціон пут. Відкритий інтерес. Базис.

ТЕМА 9. Фінансування та кредитування експортно-імпортних операцій(5 год.). Особливості розрахунків під час експортних операцій підприємств України. Особливості розрахунків під час імпортних операцій підприємств України.

Змістовий модуль 3 (11 год.)

ТЕМА 10. Система валютних рахунків (3 год.). Система СВІФТ. Ведення валютних рахунків.

ТЕМА 11. Сутність та технологія здійснення міжнародних розрахунків (4 год.). Валютно-фінансові та платіжні умови зовнішньоекономічних угод.

ТЕМА 12. Страхування валютного ризику (4 год.). Ризики у зовнішньоекономічній діяльності, способи їх усунення.

ПЕРЕЛІК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

- 1) підготовка і друкування наукової статті (обсягом 0,375 др. арк.);
- 2) підготовка і друкування тез (обсягом 0,125 др. арк.);
- 3) участь у підготовці та проведенні наукового семінару і турніру «Молодий фінансист».

Форма перевірки та оцінювання завдань самостійної роботи:

У 1 модулі - *обов'язкова* (тестування в Moodle з тем №1-4) - по 2бали. Передбачено чотири заходи перевірки. Сумарно можна отримати 8 балів. *Індивідуальна* (підготовка і друкування тез) оцінюється від 0 до 3 балів.

У 2 модулі - *обов'язкова* (тестування в Moodle з тем №5-9) - по 2бали. Передбачено п'ять заходів перевірки. Сумарно можна отримати 10 балів. *Індивідуальна* (підготовка і друкування наукової статті) оцінюється від 0 до 9 балів.

У 3 модулі *обов'язкова* (тестування в Moodle з тем №10-12) - по 2бали. Передбачено три заходи перевірки. Сумарно можна отримати 6 балів.

Індивідуальна (участь у підготовці та проведенні наукового семінару і турніру) оцінюється від 2 до 5 балів.

6.6.ПИТАННЯ ДЛЯ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

6.6.1 Питання для поточного контролю знань

Тема 1. Розкрийте поняття валютного курсу. Дайте визначення поняття «котирування валюти» та вкажіть його різновиди. Які чинники впливають на формування валютного курсу? Розкрийте сутність категорії «купівельна спроможність валюти». Дайте визначення поняття «паритет купівельної спроможності». За допомогою яких показників можна розрахувати паритет купівельної спроможності? Визначте основні різновиди режимів валютних курсів, що використовуються у світовій практиці. Охарактеризуйте вказані різновиди режимів валютних курсів. Вкажіть відмінності між фіксованим та плаваючим валютними курсами.

Тема 2. У чому полягає відмінність повної та часткової конвертованості валюти? У чому різниця між зовнішньою та внутрішньою конвертованостями? Розкрийте поняття конвертованості валюти. Охарактеризуйте класифікатор іноземних валют НБУ.

Тема 3. Розкрийте сутність поняття «платіжний баланс». Дайте визначення поняття «економічна територія держави». Які юридичні та фізичні особи належать до резидентів та нерезидентів України? Охарактеризуйте структуру платіжного балансу. Які операції відображаються у торговельному балансі? Що відображає баланс «невидимих» операцій? Які операції враховуються у балансі руху капіталів і кредитів? Яка структура сучасної класифікації статей платіжного балансу за методикою МВФ?

Тема 4. Вкажіть основні етапи розвитку світової валютної системи. Охарактеризуйте стадії еволюції системи золотого стандарту. Вкажіть характерні риси Генуезької золотодевізної системи. Розкажіть про передумови створення Бреттон-Вудської валютної системи. Визначте причини краху Бреттон-Вудської валютної системи. Охарактеризуйте принципи функціонування Ямайської валютної системи. Вкажіть причини та передумови створення МВФ.

Тема 5. У чому полягають особливості проведення валютних операцій між банками на умовах спот? Що таке дата валютування? Що таке дата операції? Які причини виникнення відхилень від прийнятих правил визначення дати спот?

Тема 6. Навіщо експортери та імпортери укладають форвардні угоди? Що являє собою „коротка дата” при укладанні форвардного контракту? Чи мають форвардні угоди чітку стандартизацію щодо суми та терміну? Що таке премія? Чи може клієнт ухили тися від виконання форвардної угоди за умов анулювання зовнішньоторговельної угоди? Чи має місце депозитна операція в угодах за форвардними ставками? Яка ставка лежить в основі FRA?

Тема 7. Дати класифікацію валютних свопів та навести їх приклади. Яка зі сторін процентного свопу виграє при зростанні процентних ставок? Які процентні ставки

можуть лежати в основі свопу зі змінною базою нарахування ставки? Причини здійснення процентних свопів. Який із процентних свопів передбачає залучення банками коштів в одній і тій самій валюті, а який - у різних? З яким ризиком можуть бути пов'язані валютні свопи ринку капіталів? Які причини спонукають учасників ринку здійснювати процентно-валютні свопи?

Тема 8. Яке право надає його власнику американський опціон колл? Коли опціон колл має внутрішню вартість? Хто вносить маржу при укладенні біржової угоди з покритим опціоном колл? Хто вносить маржу при укладенні угоди з біржовим опціоном пут? Яка різниця в результатах хеджування від ризику зростання відсоткової ставки за кредитом в іноземній валюті за рахунок продажу процентного ф'ючерса і за рахунок придбання опціону пут на процентну ставку? Чим ф'ючерсний контракт відрізняється від форвардного? Що таке відкритий інтерес? Що таке базис? Що визначає термін контанго на ринку ф'ючерсних контрактів? Яким чином можна закрити позицію на ринку ф'ючерсних контрактів? Чи буде нарахована варіаційна маржа за раніше відкритими позиціями, якщо на останній сесії угоди не укладались? Який максимальний ризик можливий при купівлі ф'ючерсного контракту? Хто є гарантом виконання угод на ринку ф'ючерсів?

Тема 9. Хто може бути кредитором зовнішньоторговельних угод? Охарактеризувати види фірмових кредитів. Чим зумовлена необхідність кредитування експортерів та імпортерів? У чому полягає зв'язок фірмового кредиту з банківським? Назвіть методи фінансування міжнародної торгівлі. Який зміст та порядок здійснення акцептної операції? Який механізм використання акредитива як інструменту кредитування? Розкрийте зміст прямого банківського кредитування експортно-імпортних операцій. За яких умов можливе виникнення валютного ризику при банківському кредитуванні? Які є методи короткострокового кредитування експорту? Що таке акцептна кредитна лінія? Розкрийте зміст факторингу як форми короткострокового кредитування експортера. Розкрийте зміст лізингу як форми короткострокового кредитування.

Тема 10. З якою метою відкриваються кореспондентські рахунки в банках? Які види кореспондентських рахунків Ви знаєте? Що являє собою система СВІФТ? Яким чином вона прискорює проведення розрахунків між банками? Де купують банки іноземну валюту для проведення міжнародних розрахунків? Які Ви знаєте види валютних ринків? Що таке котирування валют? Чим відрізняється курс продавця від курсу покупця іноземної валюти? Які документи необхідно подати для відкриття та ведення валютних рахунків в Україні? Чим відрізняються поточні валютні рахунки від розподільчих валютних рахунків? Яким чином здійснюється купівля банками іноземної валюти на українському міжбанківському ринку?

Тема 11. Дайте визначення міжнародних розрахунків. Чим вони відрізняються від внутрішніх розрахунків? Якими бувають способи платежів? Яка роль національних валют у міжнародних розрахунках? Що являють собою валютно-фінансові та платіжні умови? Чому не завжди збігаються валюта ціни і валюта платежу? Які Ви знаєте умови платежу?

Тема 12. На які ризики наражаються експортери й імпортери в процесі міжнародної торгівлі? Які заходи використовують при страхуванні валютних ризиків?

6.6.2 Питання для підсумкового контролю знань (залік)

1. Поняття і види міжнародних розрахунків. Способи платежів.
2. Роль національних і колективних валют та золота в міжнародних розрахунках.
3. Валютно-фінансові та платіжні умови зовнішньоекономічних угод.
4. Валюта ціни та валюта платежу. Умови платежу.
5. Ризики у зовнішньоекономічній діяльності та способи їх усунення.
6. Міжбанківські кореспондентські відносини та система міжбанківських комунікацій. Система СВІФТ.
7. Відкриття та ведення валютних рахунків.
8. Купівля банками іноземної валюти для міжнародних розрахунків.
9. Характеристика зовнішньоторговельного контракту. Умови поставок товару.
10. Види документів при міжнародних поставках: комерційні документи, транспортні документи, страхові документи, фінансові документи.
11. Особливості використання в міжнародній сфері основних форм розрахунків.
12. Авансові платежі.
13. Платіж на відкритий рахунок.
14. Банківський переказ.
15. Розрахунки з використанням чеків, пластикових карток, векселів.
16. Документарний акредитив, фази, форми, види і конструкції акредитива.
17. Інкасо, види інкасо, фази документарного інкасо.
18. Виписка інкасового доручення і подання документів. Уніфіковані правила для інкасо.
19. Роль кредиту в забезпеченні зовнішньої торгівлі, його види та зв'язок з умовами платежу.
20. Кредитування імпорту та кредитування на основі векселя.
21. Кредитування на основі документарного акредитива.
22. Пряме банківське кредитування імпортера. Кредитування експорту.
23. Експортний факторинг та форфейтинг. Експортний лізинг.
24. Загальні принципи і правові основи банківської гарантії: поручительство, платіжне зобов'язання.
25. Типи та основні види банківських гарантій.
26. Сутність, структура та регулювання валютного ринку України.
27. Види валютних операцій банків, їх ризикованість.
28. Інформаційне забезпечення операцій на валютних ринках.
29. Сутність міжбанківського ринку депозитних операцій в іноземній валюті.
30. Валютування депозитних угод.
31. Процентні ставки на ринку міжбанківських депозитів у іноземній валюті.
32. Котирування процентних ставок. Сторони котирування.
33. Депозитна позиція. Ринок євровалюти.
34. Зв'язок між процентними ставками та валютними курсами.

35. Сутність, види та цілі конверсійних операцій.
36. Валютні операції на умовах спот.
37. Котирування валют. Курси покупця і продавця.
38. Крос-курси та їх розрахунок. Валютна позиція.
39. Практика укладання угод на ринку поточних конверсійних операцій. Ордери, що застосовуються на ринку конверсійних операцій.
40. Валютні форвардні угоди.
41. Сутність та цілі форвардних контрактів.
42. Форвардний курс.
43. Валютування форвардних контрактів.
44. Контракти на ламану дату.
45. Форвардні контракти з правом вибору дати.
46. Форвардні крос-курси.
47. Закриття та продовження форвардного контракту.
48. Витрати за форвардною угодою.
49. Процентні форварди. Угоди форвард / форвард.
50. Угоди за форвардними ставками.
51. Свопи ринку конверсійних операцій.
52. Поняття валютних свопів та їх класифікація.
53. Практика укладання угод своп.
54. Свопи з датами валютування до споту (своп tom/next).
55. Свопи з датами валютування форвард / форвард.
56. Використання угод своп.
57. Свопи ринку капіталів.
58. Поняття процентних свопів, їх види та характеристика.
59. Валютні свопи ринку капіталів.
60. Поняття фінансових ф'ючерсів та визначальні риси ф'ючерсних ринків.
61. Ф'ючерсна ціна та особливості її формування на різні види контрактів.
62. Біржова торгівля ф'ючерсними контрактами і система маржі.
63. Ф'ючерсні стратегії та хеджування.
64. Поняття опціонних контрактів, їх види, сторони та ціна виконання.
65. Організація торгівлі опціонними контрактами та система маржі.
66. Премія опціону. Опціонні стратегії та хеджування опціонами.
67. Поняття спекулятивних операцій.
68. Фундаментальний аналіз.
69. Види економічних індикаторів, їх аналіз. Економічні індикатори глобального макроекономічного значення.
70. Індикатори інфляції.
71. Індикатори безробіття. Індикатори добробуту населення.
72. Індикатори розвитку промисловості.
73. Специфіка економічних індикаторів різних країн.
74. Сутність, об'єкти та методи технічного аналізу.
75. Графічний аналіз: поняття та види графіків.

6.7 РЕЙТИНГОВА ОЦІНКА ТА СХЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

За всі види робіт впродовж семестру (тести, опитування, контрольні роботи, реферати, тощо) студент може отримати від 0 до 100 балів.

Схема поточного і підсумкового контролю знань

Зм. мод уль	К-ть годин		Форма контролю	К-ть захо дів	Оцінка		Сума	
	ЛК	ПЗ			min	max	min	max
1	8	8	Аудиторна робота:	1	0	2	0	2
			-контрольна робота;	2	4	5	8	10
			-розв'язок задачі;	4	0	1	0	4
			- опитування.					
			Самостійна робота:	4	2	2	8	8
			<i>Обов'язкова (тест в moodle)</i>	1	0	3	0	3
<i>Індивідуальна (тези)</i>								
			Разом	12	x	x	16	27
2	18	18	Аудиторна робота:	1	0	2	0	2
			-контрольна робота;	5	4	5	20	25
			-розв'язок задачі;	4	0	1	0	4
			- опитування.					
			Самостійна робота:	5	2	2	10	10
			<i>Обов'язкова (тест в moodle)</i>	1	0	9	0	9
<i>Індивідуальна (стаття)</i>								
			Разом	16	x	x	30	50
3	8	8	Аудиторна робота:	1	0	2	0	2
			-контрольна робота;	2	3	4	6	8
			-розв'язок задачі;	4	0	0,5	0	2
			- опитування.					
			Самостійна робота:	3	2	2	6	6
			<i>Обов'язкова (тест в moodle)</i>	1	2	5	2	5
<i>Індивідуальна (участь у науков. семінарі)</i>								
			Разом	7	x	x	14	23
Поточний контроль знань							60	100
Підсумковий контроль знань							залік	

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

За шкалою ECTS	За національною шкалою	За шкалою навчального закладу
A	зараховано	90-100
BC	зараховано	75-89
DE	зараховано	60-74

7. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНИХ АКТІВ

1. Бурковська А. В. Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції в сучасних умовах : навч. посібник / А. В. Бурковська, Т. І. Лункіна. — К. : ЦУЛ, 2014. — 208 с.
2. Вірван Л. А. Міжнародні розрахунки і валютні операції : навч. посібник / Л. А. Вірван — К. : Ліра – К, 2014. — 216 с.
3. Губарева І. О. Міжнародні розрахунки і валютні операції : конспект лекцій / І. О. Губарева. — Х. : Видавництво ХНЕУ, 2006. — 128 с.
4. Кузьмінський Ю. А. Облік міжнародних операцій : підручник / [Ю. А. Кузьмінський, В. Г. Козак, Л. І. Лук'яненко, О. В. Небильцова]. — К. : КНЕУ, 2006. — 336 с.
5. Міжнародні валютно-фінансові відносини : підручник [5-те вид., перероб. і доп.] / С. Я. Боринець. — К. : Знання, 2008. — 582 с.
6. Міжнародні розрахунки та валютні операції : навч. посібник / [О.І. Береславська, О. М.Наконечний, М. Г. Пясецька та ін.; За заг. ред. М. І. Савлука]. — К. : КНЕУ, 2002. — 392 с.
7. Патика Н. І. Міжнародні валютно-кредитні відносини : навч. посібник / Н. І. Патика. — К. : Ліра – К, 2012. — 566 с.
8. Руденко Л. В. Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції : підручник [2-ге вид., перероб. і доп.] / Л. В. Руденко. — К. : Центр учбової літератури, 2007. — 632 с.
9. Румянцев А. П. Міжнародні фінансові відносини : навч. посібник / А. П. Румянцев, В. Я. Голюк, О. Г. Тонких. — К. : Центр учбової літератури, 2008. -- 348 с.
10. Шило В. П. Організація міжнародних банківських операцій : навч. посібник / В. П. Шило, В. Н. Васькова. — К. : «Видавничий дім «Професіонал»», 2008. — 224 с.
11. Офіційний сайт Верховної ради України [Електронний ресурс]: Режим доступу : <http://portal.rada.gov.ua>. — Назва з екрану.
12. Віртуальний університет Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]: Режим доступу : <http://edu.minfin.gov.ua>. — Назва з екрану.
13. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс] : Закон України від 07.12.2000р. № 2121- III.— Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. — Назва з екрану.
14. Про заставу [Електронний ресурс] : Закон України від 02.10.1992р. N 2654-XII.

- Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. — Назва з екрану.
15. Про Національний банк України [Електронний ресурс] : Закон України від 20.05.1999р. N 679-XIV.— Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. — Назва з екрану.
16. Про фінансовий лізинг [Електронний ресурс] : Закон України від 16.12.1997р. №723/97-ВР (в новій редакції від 16.01.2004р. №1381-IV).— Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>. — Назва з екрану.
17. Про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб [Електронний ресурс] : Закон України від 20.09.2001р. №2740-III [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. — Назва з екрану.
18. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті [Електронний ресурс] : Затв. Постановою Правління Національного банку України від 21.03.2004р. №22.— Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. — Назва з екрану.
19. Інструкція про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах [Електронний ресурс] : Затв. Постановою Правління Національного банку України від 12.11.2003 № 492.— Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. — Назва з екрану.

Робочу програму розробила
доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування, канд. екон. наук

А.В. Бурковська

